

die niet zoo direct verband hielden met de frissche buitenlucht en die niet handzaam waren voor den beginner. Het mag zoo zijn. Echter weet ik, dat ook die hun nut hebben gehad en dat de kiem die 27 jaar geleden zijn groei begon, toch op zijn minst zonder onderbreking heeft voortgeleefd in de Vragen en Korte Mededeelingen. Ik stel er prijs op, te zeggen, dat ik juist daar onder de trouwe medewerkers geteld mag worden.

Intusschen zijn we met de natuurhistorische beschrijving van Nederland nog zoo aan het begin, dat er nog vele jaargangen aan besteed kunnen worden om, eenvoudig of geleerd, onderhoudend of een beetje taai, te vertellen van wat er bij ons bestaat en vergaat, en ervoor te waken, het beste te behouden. Dat de Senaat der Amsterdamsche Universiteit aan dit soort van werk haar hooge sanctie heeft verleend, stemt mij tot groote blijdschap.

Ik meende, dat hier ook een portret bij behoorde, maar dat heb ik ondergebracht in een der artikelen van deze aflevering. Het is alweer gemaakt door een goeden vriend en zeer gewaardeerden medewerker op een ruwen, guren, zonnigen Aprildag van dit jaar. We zaten daar in de luwte van het berkenboschje zeer behaaglijk en rondom in de moerasvioletjes, verheugd over den goeden rietoogst en blij, dat het stuk aan de overzijde van het slootje nu al jaren lang ongerept is gebleven en zijn bestemming zoo prachtig vervult.

En zoo leef ik altijd op hoop van zegen.

Dr. JAC. P. THIJSSE.

GEÏLLUSTREERDE VOGELWAARNEMINGEN.

DE WARMTE EN DE VOGELS.

HET schijnt, dat broedende steltloopers, sterns en meeuwen, wanneer ze uren lang stil op de eieren zitten en blootgesteld zijn aan de felle zon meer last van de warmte hebben dan we zoo wel oogenschijnlijk denken.

Ik heb in de maand Mei heel wat broedende vogels van uit m'n schuiltentje gadeslagen, en het viel me op, dat de meeste vogels, zoodra ze zich geheel veilig waanden, bijna gedurig den bek open hadden, en zaten te hijgen als een hond die een tijdje hard geloopt heeft en over het algemeen den indruk wekten, dat ze het toch wel een beetje te warm vonden.

In den 22sten jaargang van De Levende Natuur blz. 185 vinden we een artikel van Jac. P. Thijssen, naar aanleiding van een verslag van den heer F. Lieftinck. In dit verslag zegt laatstgenoemde „Treff het, dat het zonnig en snikheet is, als op de dagen, dat ik er was, dan is het ook korten tijd onbedekt blijven van jongen en eieren, die op het punt staan uit te komen, noodlottig voor de jonge vogels en velen zullen

omkomen, doordat het bezoek de oude vogels van de nesten verwijderd houdt. Het was er zoo warm, dat alle meeuwen met den bek open zaten te hijgen."

In het mooie werk van Percy R. Lowe „Our Common Sea-birds" komt een foto voor van een broedende Kleine Mantelmeeuw. (*Larus fuscus*) die het blijkbaar ook te kwaad had door de warmte.

Hetzelfde zag ik vroeger al eens bij de vischdieven op „de Beer" en nu in de warme dagen van Mei kon ik niet eens een foto maken van een broedende scholekster met een behoorlijk gesloten snavel. Zie foto No. 1.

De wulpen, kieviten, gruttos en grielen welke ik trachtte te fotografeeren zaten

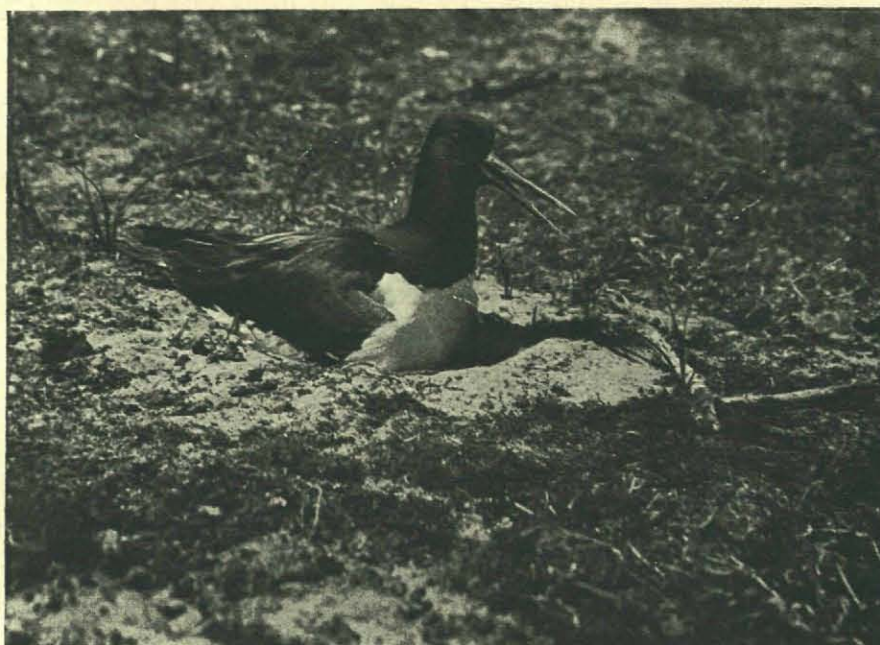

Fig. 1. Scholekster.

op het heetst van den dag, meestal met den bek open. Van de griel of doornsluiper, die er van houdt, zich languit in het warme zand te zonnen en waarvan verwacht kan worden dat hij zeer goed tegen de warmte bestand zal zijn, had ik dat al meermalen gezien. De boeren en jachtopzieners vertelden me, dat de kippen en kalkoenen in die warmteperiode ook vaak met den bek open liepen en last en hinder schenen te hebben van de intense hitte. Op Texel zag ik van uit m'n tentje een Noorsche Stern, die ook telkens den bek open had, slikte en hijgde en zelfs daar temidden van een betrekkelijk vochtig en begroeid terrein het toch nog te warm had.

Wat kun je toch uit zoo'n schuiltentje een aardige dingen beleven. De tentjes welke ik vroeger gebruikte waren niet praktisch en te zwaar, vooral als je eenige

uren achtereen in de zon en door mul zand wandelt, begint de noodige bagage, zooals fototoestel, kijker, proviand etc. toch nog gewicht in de schaal te leggen. Al lang zon ik op een licht klein schuiltentje, dat gemakkelijk en snel was op te zetten en af te breken en dat toch eenige ruimte bood om, ook al moest je daar eenige uren in doorbrengen, je eenigszins comfortabel in te kunnen richten. Het tentje, hetwelk ik nu gebruik is gemaakt van een oude parapluie.

Ik scheurde er de stof af en knipte de banen precies na van dunne groenachtige voeringstof. De banen werden aan elkaar gezet, aan de onderzijde naaide ik een ± 80 cM. hoog rechtstands muurtje en wanneer ik nu de parapluie opzette, had ik een cilindervormig tentje, met een parapluievormig dak. De stok van de parapluie werd ingekort, zoodanig, dat, wanneer de parapluie dicht was, deze er niet meer buiten uitstak. Nu nam ik een stukje bamboe ± 60 cM. lang met buis waar de stok van de parapluie in paste, naaide aan den onderkant van het tentje een 8-tal ringetjes voor de kleine ijzeren haringen, maakte rondom in het rechtstands gedeelte op de vereischte hoogte, kijkgaatjes (telkens twee aan twee voor de oculairs van m'n kijker) en het tentje was gereed. Voor de haringen gebruikte ik gegalvaniseerd ijzerdraad van $+ 4$ mM. dikte en $+ 30$ cM. lang. Vooral als de kleur wat verschoten raakt, zal zoo'n schuilplaats dikwijls niet hinderlijk meer opvallen in het landschap. Vogelwaarnemers, die van een bepaalde vogelsoort studie wenschen te maken, kan ik zoo'n tentje aanbevelen.

14 Mei j.l. zat ik 's morgens al vroeg in het tentje en wachtte op m'n grutto. Al heel spoedig kwamen ze beiden terug en ik genoot van het heerlijke gezicht, die twee langsnavel vlak bij me, een tureluur paartje aan het duinrandje; een scholtekster stond op een topje en in de verte schreeuwde een wulp. In het Sprengelboschje zongen merel, groote lijster, fitis, nachtegaal, een enkele maal hoorde ik het zoet gefluit van een wielewaal. Je hoort dan, zonder eigenlijk te luisteren naar al die vogelstemmen, totdat het plots tot je doordringt dat er een koekoek roept, steeds maar aanhoudend door „koekoek, koekoek”. Zoo ook dien morgen.

Het trof me, dat het koekoek geroep steeds maar aanhield, en nieuwsgierig hoe lang, dat wel zou duren begon ik te tellen. En ik telde $10 \times$, $50 \times$, $100 \times$ tot 281 maal koekoek toen een kleine pauze van misschien 30 sec. en toen weer 52 maal. In dezen tusschentijd was de grutto z'n nest tot op enkele meters genaderd en na een kwartier zat de vogel rustig en wel op z'n vier eieren. Daar ik niet direct de vogel weer op wilde jagen, wachtte ik nog een half uur, alvorens ik de sluit liet werken.

Maar in dat half uurtje had de grutto het al zoo warm gekregen, dat z'n bek gedurig openging en tenslotte open bleef. Toen knipte ik, en wonder boven wonder m'n grutto vloog niet eens op, keek even verschrikt naar het toestel, z'n snavel ging daarbij even dicht, maar hij bleef stil en verder weer rustig op het nest. Net op tijd en juist van pas kwamen even daarna een paar wandelaars over den heuvelrug, de grutto ging er vandoor, ik kon daardoor even uit m'n tentje kruipen en een nieuwe plaat inschuiven en de compursluiters weer spannen. Na een half uur had

ik weer een opname, zie foto No. 2, ook weer met den bek open. Ik heesch de witte vlag, (aan de achterzijde van het tentje en onzichtbaar voor m'n broedende grutto) en op dit afgesproken teeken verscheen m'n vrouw, die me uit mijn schuilplaats verlost. Dien zelfden morgen maakte ik nog een goed geslaagde foto van een broedende kievit, ook weer met geopenden bek (zie foto No. 3) en toen ik daarop m'n geluk ging beproeven bij een scholekster, was ik getuige hoe deze aardige vogels elkaar aflosten bij het broeden.

Nauwelijks zat ik goed en wel in het tentje of een der vogels kwam al over het hellinkje naar z'n nest aanstappen en zat na 10 min. reeds op het nest. Na een kwartier knipte ik de vogel, op bijgaande foto (zie foto No. 1) is zeer goed de geopende

Fig. 2. Grutto.

bek te zien. Ik wacht nog eenigen tijd voordat ik een nieuwe plaat inzet, als de broedende scholekster onrustig wordt, heel hoog op z'n nest gaat zitten, blijkbaar iets hoort of ziet wat voor mij alsnog verborgen blijft; hij staat open loopt een eindje van het nest, pikt eens in den grond, neemt wat op, strekt z'n vleugels eens een voor een uit; dan verschijnt er in het veld van mijn kijker een tweede scholekster die naar het nest komt toelopen even naar het toestel kijkt, ik meende haast verwondering in z'n oog te ontdekken, verwondering over dat rare ding, daar vlak bij z'n nest, maar dan kalm en deftig op de eieren plaats neemt. De eerste scholekster komt nu regelrecht op het schuiltentje af, almaar nader en passeert me dan op geen meter afstand om dan tenslotte over een randje te verdwijnen. Dit ging alles heel bedaard zonder te roepen of geluid te geven, ze schenen elkaar zeer goed

te begrijpen, en ze keken hierbij alsof het iets heel vanzelf sprekends was, dat de ander nu eens de plichten waarnam.

Toen ik begin Juni langs Texels strand bij de Slufter wandelde, werd m'n aandacht getrokken door een groote troep zilver- en mantelmeeuwen en scholeksters die zeer geagiteerd en luidschreeuwend door elkaar vlogen. Op het strand zag ik twee vogels op elkaar staan, de afstand was nog te groot om te kunnen zien wat voor vogels het waren, ik dacht eerst aan twee parende scholeksters. Maar toen ik door den kijker keek, ontdekte ik dat de bovenste vogel een slechtvalk was, die een

Fig. 3. Kievit.

scholekster met z'n pooten vasthield en deze met z'n snavel trachtte te doden. De slechtvalk stond daar met uitgespreide en omhoog gestoken vleugels, de gebogen nek met sterk gekromde snavel als een toonbeeld van fiere kracht. Het akelig geschreeuw van de arme, in doodsnood verkeerende scholekster dreef me echter zoo snel als ik kon naar de plaats des onheils, en door m'n naderbij komen verontrust liet de mooie roofvogel (het was een ♂) z'n prooi los en vloog, steeds maar bestookt door de troep scholeksters en meeuwen weg en verdween uit het gezicht. De scholekster vloog, hoewel niet geheel fit, toch nog weg en zal er hoogstwaarschijnlijk het leven wel afgebracht hebben. Deed ik goed met hier tusschenbeide te komen?

Hermelijn. Midden Mei was ik op een middag bezig een groote lijster te foto-

grafeeren en zocht toen een drietal doode berkenstammetjes, welke ik als statief dacht te bezigen. De meeste stammetjes waren al te veel verteerd om dienst te kunnen doen, één tilde ik op, maar het brak meteen in het midden door. Heel toevallig viel het eene einde op een oud konijnenhol en onmiddellijk hierop hoorde ik uit het gat een eigenaardig keffend en heesch geblaas. Ah, een steenuiltje was m'n eerste gedachte, en ik keek eens in het hol. Een aardig hermelijntje keek me vinnig en met opgetrokken lippen aan.

Ik herinnerde me dat jachtopzieners wezels en hermelijnen uit hun schuilplaats trachten te lokken door een piepende muis na te bootsen. Ik plooide dus m'n lippen

Fig. 4. Jonge Groote Lijster.

en begon allerakeligst te piepen en waarachtig met succes. Telkens kwam de kleine lenige roover gedeeltelijk of geheel uit z'n hol. Ik hield haar op die manier een kwartier aan de praat, en zon op middelen om mijn toestel te pakken te krijgen, 't welk bij het nest van de groote lijster opgesteld stond. Eén oogenblik was de hermelijn geheel onzichtbaar, een paar sprongen en ik had m'n toestel en hiermede gewapend posteerde ik me weer voor het hermelijnenhol en begon weer zeer muzikaal in allerlei toonaarden te piepen, maar tevergeefs; de hermelijn kwam wel naar voren, maar bleef in het duister en het is me niet gelukt, een foto van haar te maken.

Den volgenden dag zag ik aan de sporen, dat de slimmerd z'n jongen naar een veiliger oord gebracht had. De jachtopzieners noemen zoo'n spoor, ontstaan doordat de hermelijn z'n jongen versleept heeft „een sleep”. Ofschoon het nest van de groote

lijster geen tien meter van het rooversnest verwijderd was zijn de jongen na geringd te zijn, uitgevlogen.

Vier dagen nadat de jongen uitgevlogen waren, vond ik in hetzelfde berkenboschje een jonge groote lijster, doodstil als versteend op een takje zitten. Aan den voetring herkende ik een van m'n vogels. Het was aardig om de lijster, die ik van jongs af gekend had, als een oude kennis weer te ontmoeten. Ik kiekte haar, zie foto No. 4, en ging naar m'n steenuilen kijken.

Haarlem, Augustus '22.

JAN P. STRIJBOS.

HET NAARDERMEER.

ALS de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten over ruimer geldmiddelen te beschikken had, zou zij al lang een reeks van boekjes hebben uitgegeven over haar bezittingen, voorzien van goede kaartjes en de noodige illustraties. Onze Zwitsersche collega's hebben zoo iets wel kunnen doen, daartoe in staat gesteld door een vorstelijke gift van een bekende firma. Nu de kans op vorstelijke giften tegenwoordig zoo uiterst gering is, willen wij maar van tijd tot tijd in De Levende Natuur iets vertellen van onze natuurmonumenten als zoodanig, op hoop van beter.

Omtrent het Naardermeer heerschen nog zonderlinge wanbegrippen. Dat is o.a. gebleken bij het lotgeval met de Gooische tramplannen, toen ons Meer door de Commissie, die de opdracht had te onderzoeken, in hoeverre het natuurschoon in het gedrang kwam, eenvoudig alleen bekeken werd als broedplaats van lepelaars. Het zonderling advies, door haar uitgebracht, zullen we altijd blijven bewaren als tragicomisch voorbeeld van wat commissies alzo kunnen beweren. Wanneer die commissie de moeite had genomen, om eens te lezen, wat er in De Levende Natuur over het Naardermeer verteld is, nog eer het natuurmonument werd, dan had zij nog heel wat meer kunnen ontdekken dan lepelaars en misschien kunnen begrijpen, dat iedere duimbreed van belang is voor de beteekenis van het Meer als Nederlandsch landschap. In plaats van stukken er af te snijden, ware het beter nog een strook er om heen ter beveiliging er bij te voegen.

Het respect voor het meer als landschap wordt ondermijnd door de omstandigheid, dat het thans eigenlijk een onder water gezette droogmakerij is. Op de kaart of uit een vliegtuig ziet het er dan ook weinig schilderachtig uit, met al die rechte tochten en overblijfselen van kavelsloten. Daar staat tegenover, dat het reeds in de veertiende eeuw bestond en dat de beide droogmakingen slechts van korten duur zijn geweest. Het Zuidoostelijk gedeelte, het Bovenste Blik is zelfs nooit drooggelegd, daar vormt de begroeide Zijpelingskade (Siepeltjeskaai) de grens. Dat Bovenste Blik is dan ook het heiligdom der lepelaars, die thans bij voorkeur broeden in het allerszuidelijkst hoekje bij het getal VI. Tijdens den oorlog broedden zij in de riet-